

Силабус

навчальної дисципліни

Історія української культури

2025-2026 навчальний рік

Освітня програма: «Середня освіта (українська мова і література, зарубіжна література)»
Спеціальність: А4 Середня освіта за предметною спеціальністю А4.01 українська мова і література

Галузь знань: А Освіта

Рівень вищої освіти: перший рівень вищої освіти

Викладач (і)	Марина Антошак
Посилання на сайт	http://bdpu.org/opp/
Контактний тел.	0964137992
E-mail викладача:	mberezhna1966@ukr.net
Графік консультацій	П'ятниця, 14.35-15.55

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3/90	16	14	60	іспит

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: матеріальна культура, духовна культура, художня культура, елітарна культура – масова культура, мистецтво, національна культура, усна народна творчість, народна демонологія, літопис, книжкова мініатюра, декоративно-ужиткове мистецтво, архітектура, скульптура, живопис, бароко, гуманізм, романтизм, «соціалістичний реалізм», модернізм, постмодернізм.

Мета та предмет курсу дисципліни «Історія української культури» є вивчення основних періодів розвитку української культури, проблеми етногенезу та культурогенезу українського народу, аналіз історичної специфіки української національної культурної традиції, що постає невід'ємною умовою формування ціннісних орієнтирів та гуманізації сучасного українського соціокультурного простору.

Завдання вивчення дисципліни «Історія української культури» полягає у тому, щоб ознайомити студентів з основними історичними періодами становлення феномену української культури, закономірностями її функціонування і розвитку, формування у студентів поглибленого розуміння фундаментальних понять і категорій української культури, оволодіння сучасними методами культурологічного аналізу, розуміння тенденцій сучасних соціокультурних трансформацій в українській культурі.

Предмет навчальної дисципліни: історичний розвиток української культури.

Компетентності та програмні результати навчання:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції	Результати навчання
-------	--------------------------	-------------	---------------------

1.	загальні	ЗК 3. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, критичний аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси і технології в освітньому процесі і професійній діяльності. ЗК 7. Здатність зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу, значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.	ПР 02. Демонструвати вміння навчати учнів державною та іноземною мовами; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмета та інтегрованого навчання. ПР 08. Спілкуватися державною мовою в професійній діяльності як усно, так і письмово, висловлювати обґрунтовані твердження.
2	фахові	ФК 12. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовленнєву компетентність у процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовленнєвої поведінки в різних комунікативних контекстах.	ПР 04. Добирати та застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування ключових і предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку.
		ФК 14. Здатність орієнтуватися в українському та світовому літературному процесі (від давнини до сучасності),	ПР 10. Демонструвати володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності, критично оцінювати

	уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій в сучасному суспільстві.	достовірність, надійність інформаційних джерел.
--	--	---

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Історичний розвиток української культури: від витоків до першої половини XIV ст.

Тема 1. Філософсько-теоретичні основи історії української культури. Предмет і завдання курсу.

Тема 2. Історичні умови виникнення та джерела формування української культури.

Тема 3. Особливості культури Київської Русі-України та Галицько-Волинської держави.

Змістовний модуль 2. Генеза української культури у XIV- XIX ст.

Тема 4. Культурні традиції українського Ренесансу (XIV – I пол. XVII ст.).

Тема 5 Українська культура козацько-гетьманської доби (II пол. XVII – XVIII ст.).

Тема 6. Епоха просвітництва та романтизму в Україні (кін. XVIII ст. – I пол. XIX ст.).

Тема 7. Українська культура на шляху національного відродження (друга пол. XIX ст. – перше двадцятиріччя XX ст.).

Змістовий модуль 3. Українська культура у XX – XXI ст...

Тема 8. Українська культура у міжвоєнний час та роки Другої світової війни.

Тема 9. Розвиток культури в УРСР (1945-1991рр.).

Тема 10. Культуротворчі процеси в Україні в умовах незалежності.

Методи навчання: Студентоцентроване проблемно-орієнтоване навчання проводиться низкою методів. За джерелами передачі й характером сприйняття інформації: словесні (лекція, бесіда-повідомлення, репродуктивна), наочні (демонстрування, самостійне спостереження), практичні (практичні роботи, дослідні роботи). За основними дидактичними завданнями: методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок. За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): вивчаючи курс, необхідно використовувати наочні методи, що дозволить поглиблено пізнати досягнення кожного із періодів розвитку української культури, проблеми етногенезу та культурогенезу українського народу, сформулювати власне бачення і розуміння тенденцій сучасних соціокультурних трансформацій українського суспільства.

Політика відвідування занять є складовою навчального процесу. Передбачається, що студенти відвідають в повному обсязі лекції і практичні заняття з «Історії української культури». Здобувачі інформують викладачку про неможливість відвідати заняття.

Політика академічної доброчесності: передбачається, що при підготовці до практичних занять, роботі з джерелами інформації, будуть відсутні всі види академічного плагіату та

здобувачі будуть дотримуватися наукової етики, слідуючи положення Кодексу доброчесності університетської спільноти https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/kodeks_dobrochesnosti_universytetskoyi_spilnoty_bdpu1.pdf.

Політики використання ІІІ, то послугуючись університетським положенням https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtuchnogo_intelektu_v_osvitnomu_proczesi_berdyanskogo.pdf при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ІІІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов, забороняється копіювання та генерація неправдивих фактів, забороняється використовувати в контрольованому середовищі під час проведення заліку.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

1. Навчальна програма з курсу Історія української культури.
2. Робоча програма з курсу Історія української культури.
3. Теми та рекомендації до самостійної роботи студентів.
4. Теми та рекомендації до семінарських занять.
5. Завдання ККР.
6. Список рекомендованої літератури.
7. Підручники та посібники в електронному виді.
8. Науково-популярні, документальні та художні фільми.

Система оцінювання та вимоги: Педагогічний контроль за навчально-професійною діяльністю студентів здійснюється в таких формах:

- а) поточний контроль відбувається за результатами виконання самостійних робіт (опрацювання літератури та першоджерел, конспектування першоджерел, написання есе, підготовка доповідей, письмові відповіді на проблемні запитання, складання презентацій тощо);
- б) оцінка за іспит виставляється наприкінці семестру на основі підсумкового контролю з урахуванням відвідування занять, виступів на семінарах, якості виконання самостійної навчальної роботи;

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел.

Список рекомендованих джерел.

Основні:

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Світова та українська культура: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2004. – 344 с.
2. Анучина Л. В., Гребенюк Н. Є., Лисенко О. А. Українська та зарубіжна культура. – Х.: Одісей, 2006. – 375 с.
3. Білоцерківський В.Я., Шейко В.М. Історія української культури. Навч. посіб. – К.: Знання, 2009. – 413 с.
4. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. – Київ: МАУП, 2002. – 256 с.
5. Висоцький О. Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. – 130 с.
6. Греченко В.А., Чорний І.В., Кушнерук В.А., Рижко В.А. Історія світової та української культури: Підруч. для вищ. закл. освіти. – К.: Літера, 2000. – 464с.
7. Історія світової та української культури: Підручник для вищ. закл. світи / В.А. Греченко та ін. – К.: Літера ЛТД, 2005. – 464с.
8. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. – 4-те видання. – К.: Либідь, 2002. – 656 с.
9. Історія української культури: Зб. матеріалів і документів / Упоряд. Б.І. Білик та ін. – К.: Вища шк., 2000. – 607с.
10. Історія української культури: у 5 томах. – К.: Наукова думка, 2001–Т.1.–1134 с., Т.2–847 с., Т.3, 2003–1245 с.
11. Історія української та зарубіжної культури: Навч. посіб. / С.М. Клапчук та ін. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2002. – 351с.
12. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : Навч.посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп./ За ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника. – Львів: Світ, 2005. – 568 с.
13. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу. – Київ: Центр навчальної літератури, 2018. – 142 с.
14. Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: АртЕк, 2001. – 728с.
15. Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник. / Закович М.М., Зязун І.А., Семашко О.М. та ін. – К.: Товариство «Знання», 2000. – 622 с.
16. Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник./ Дещинський Л.Є., Денисов Я.Я., Скалецький М.П. та ін. – Львів: Бескид Біт, 2005. – 304 с.
17. Українська та зарубіжна культура: Навч.-метод. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 367 с.
18. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX – початку XXст. / НАНУ. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського. – К.: Наук. думка, 2000. – 240 с.
19. Хоменко В.Я. Українська і світова культура: Підр. – К.: Вид-во «Україна», 2003. – 336с.
20. Шейко В. М., Тишевська Л. Г. Історія української культури. – К.: Кондор, 2006. – 258 с.

Додаткові:

1. Баран В.Д., Баран Я.В. Походження українського народу. – К., 2002. – 403 с.

2. Боряк Г., Таїрова-Яковлева Т. Самійло Величко. «Літопис». – Київ, вид-во Кліо, 2020. – 1016 с.
3. Відейко М.Ю. Трипільська цивілізація. – К., 2003. – 184 с.
4. Виткалов В.Г., Митровка М.М. Українська культура: Навчально-методичний посібник. – Рівне: Волинські обереги, 2001. – 168 с.
5. Дзира Я. Літопис Самовидця. – Вид-во Центр навчальної літератури, 2019. – 208 с.
6. Історія української архітектури / Ред. В.І. Тимофієнко. – К.: Техніка, 2003. – 472 с.
7. Лозко Г. Українське народознавство. - Харків, 2005. – 469 с.
8. Михайлов Б. Кам'яна Могила – світова пам'ятка стародавньої культури в Україні. – К., 2003. – 152 с.
9. Касьянов Г. Незгодні. Українська інтелігенція в русі опору 1960-1980-х років. - Вид-во Кліо Мова, 2019. – 272 с.
10. Кралюк П. Острозький культурний центр та становлення Києво-Могилянської академії. – Вид-во КНТ, 2017. – 240 с.
11. Кравич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. / Передмова проф. В.Скотного. – Ч.І. – Львів: Світ, 2003. – 256 с.
12. Культурологія: українська та зарубіжна культура : Навчальний посібник / За ред. М.М. Заковича . – К.: Знання, 2007. – 567 с.
13. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. – Видавництво: Клуб Сімейного Дозвілля. – 2022. - 512 с.
14. Прокоп М. Україна і українська політика Москви. – Вид-во Ярославів Вал, 2020. – 216 с.
15. Українське краєзнавство: сторінки історії / Г.С. Дем'янчук та ін. – К.: Вид. Центр «Просвіта», 2006. – 296 с.
16. Українська художня культура: Навч. посіб. / За ред. І.Ф. Ляшенка. – К.: Либідь, 1996. – 416с.
17. Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки. – Вид-во Центр навчальної літератури, 2019. – 86 с.
18. Чижевський Д. І. Українське літературне бароко. – К.: Обереги, 2003. – 575 с.
19. Чорний Г. Хто ми є, українці? – Вид-во Ярославів Вал, 2020 – 224 с.
20. Шилов Ю.О. Джерела витоків української етнокультури ХІХ тис. до н.е. – ІІ тис. до н.е. – К.: Аратта, 2002. – 271 с.